

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta - Katedra psychologie
Celetná 20, Praha 1

Posudek oponenta na diplomovou práci

Název práce: Vliv hospitalizace a ranní patientské komunity s prvky všímavosti na aktuální prožívání a výskyt strategií emoční regulace

Autor: Bc. Richard Kubrický

Oponent: PhDr. Jiří Michalec, Ph.D. Katedra psychologie FF UK a Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN v Praze

Aktuálnost tématu

Diplomová práce autora se zabývá aktuálním a potenciálně přínosným tématem.

Cíle

Cílem práce bylo dle slov autora teoreticky popsat a empiricky ověřit vztahy mezi třídami emoční regulace (dle IDS inteligenční a vývojové škály) s dotazníkem pěti aspektů všímavosti (FFMQ), emočním prožíváním (DEP 36) a škálou potíží s emoční regulací (DERS-SF-CZ). Dále bylo cílem ověřit možnou změnu množství emočně regulativních strategií a trend v emočním prožívání v průběhu hospitalizace s komunitou zaměřenou na všímavost. Posledním cílem bylo empiricky ověřit okamžitý efekt dané komunity na aktuální emoční stav. Teoretická i empirická část jsou obě problematicky zpracované (viz níže) a mám k nim značné připomínky. Cíle, tak jak je formuluje autor, nás vedou k očekávání určitých odpovědí, které v konečném důsledku zodpovězené nejsou.

Po formální stránce

Předložená práce obsahuje 94 stran textu, včetně seznamu literatury, a 9 stran příloh. V textu nalézám četné chyby syntaktické (neshoda větných členů, neshoda časovosti v souvětí) a gramatické (interpunkce, psaní velkých/malých písmen, etc.). Po formální stránce nejsou sjednocené odrážky odstavců, nejsou odstraněny předložky na konci řádků (typografický nešvar). Nejpodstatnější ale je, že autor svévolně nakládá s citační normou, která je chybná formálně (především čárky, tečky, spojky) i obsahově (více viz teoretická část). Literatura není seřazena abecedně, liší se data uváděná u autorů v textu a v literatuře, není sjednocené přechylování ženských jmen (v textu Feldman-Barrettová v literatuře Feldman Barrett), forma psaní jmen (v textu Kabat Zinn v literatuře Kabat-Zinn;), nejsou sjednocené popisky u obrázků a tabulek.

Teoretická část

Mám dojem, že autor nedokáže v tématu, které si vybral, dostatečně zvýraznit podstatné informace od nepodstatných. Například již název napovídá, a jedna ze tří výzkumných otázek následně dokládá, že by se mohl autor věnovat v teoretické části také tématu hospitalizace, ale jsou mu dedikovány pouze dvě strany v nepoměru k tomu, kolik času autor věnuje valuačním systémům, které v důsledku tématem této práce nejsou, a mohly se stát pouze podkapitolou v rámci kapitoly emoční regulace. Dále se mi jeví jako značně problematické, jak autor nakládá se zdroji, které cituje.

Příklad str. 10:

Z evolučně-biologického hlediska Elliot (2006) píše „zdá se, že dlouhá evoluční historie lidstva vyústila v mnoho-úrovňové hodnotící mechanismy založené na valenci. Od rudimentálních reflexů v prodloužené míše (Sherington, 1906), přes limbický systém a subkortikální afektivní stránku člověka (LeDoux, 1995; Shizgal, 1999), až k námi vychvalovaným procesům sídlícím v neokortexu (Davidson, 1993; Lang, 1995).“ Z výše popsaného se tedy dá usuzovat, že má člověk v repertoáru různé systémy o různé komplexitě.

Originál:

Elliot, A. J. (2006). The Hierarchical Model of Approach-Avoidance Motivation. *Motivation & Emotion*, 30(2), 111–116. <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1007/s11031-006-9028-7>

“Humanity’s lengthy evolutionary history appears to have resulted in multiple levels of valencebased evaluative mechanisms, ranging from rudimentary spinal cord reflexes (Sherington, 1906) to subcortical affective computations (LeDoux, 1995; Shizgal, 1999) to our vaunted cortical processes

(Davidson, 1993; Lang, 1995). These multiple approach-avoidance processes operate in tandem and in sequence, and produce the urges, affects, motor responses, cognitive representations, and commitments that comprise the contents of our daily experience and regulation.”

S ohledem na primární zdroj se nejedná o parafrázi, ale přímou citaci, měla by být označena uvozovkami, což je, kurzívou, což není, a hlavně by mělo být odkázáno na číslo strany primárního zdroje. Přímé citace v textu jsou čteněkrát chybně označené, někdy kurzívou, někdy bez kurzívy, ale především bez strany primárního zdroje.

Také se mi jeví problematické, že autor nakládá poněkud svévolně s obsahy primárních zdrojů.

Například str.15:

Stres, tak jak jej definoval Lazarus (1993), je afektivní stav, který se objevuje v situaci, kdy člověk není schopen plnit požadavky nějaké situace. Jedná se o negativní, nicméně blíže nespecifikovanou reakci celého organismu.

Originál Lazarus, R. S. (1993). From psychological stress to the emotions: A history of changing outlooks. Annual Review of Psychology, 44(1), 1. pp 5

“These different kinds of psychological stress states are presumably brought about by different antecedent conditions, both in the environment and within the person, and have different consequences. For example, threat is an un-pleasant state of mind that may seriously block mental operations and impair functioning, while challenge is exhilarating and associated with expansive, often outstanding performance. To the extent that we take these variations seriously, stress cannot be considered in terms of a single dimension such as activation. As will be seen below, such a recognition involves considering diverse emotional states, some negative, some positive.”

Lazarus nedefinuje stres pouze jako situaci, kdy člověk není schopen plnit požadavky a neuvádí, že je reakce organismu pouze negativní. Odkazuje se i na koncept Selye, eustress a distress (Selye, H. (1974). Stress without distress. Philadelphia: Lippincott.).

Dále jsem v textu teoretické části objevil na dvě desítky odstavců, které ocitované nebyly, ačkoli by si to jejich obsah žádal - zjevně nebyly vlastními myšlenkami autora.

Obecně shledávám autorovu práci s citační normou jako velmi problematickou, zpracování témat v rámci kapitol jako disproportionální. Často jsem si kladl otázku, nakolik lze teoretickou část svým obsahem vztahovat k části empirické. Jinými slovy v teoretické části věnuje neúměrně prostoru tématům, které nejsou stěžejní z hlediska empirické části, a naopak se nevěnuje náležitě tématům, které by bylo potřeba probrat podrobněji.

Empirická část a diskuzní část

Z metodologického hlediska považuji za velmi problematickou absenci kontrolní skupiny. Autor se snaží v textu toto chybění kontrolní skupiny nějak vysvětlit, ale hlavně umenšit význam tohoto nedostatku - nemohu však souhlasit. Dvě ze tří výzkumných otázek jsou dle mého názoru bez kontrolní skupiny nezodpověditelné. Mám k výzkumným otázkám a jejich metodologickým řešením i další zásadní připomínky - viz níže.

Výzkumná otázka 2: Liší se četnost emočně regulativních strategií před a po hospitalizaci? V kontextu celé práce implikuje tato otázka, a její zodpovídání autorem v rámci interpretace výsledků, představu, že změny jsou důsledkem hospitalizace - což bez kontrolní skupiny nelze říci. Dále mám s touto otázkou zásadní problém také v tom, že teoretická část se věnuje tématu emocí a všímavosti - nikoliv “hospitalizaci”. Poprvé je slovo hospitalizace zmíněno jen okrajově až na posledních dvou stranách teoretické části. Tato výzkumná otázka, když odhlédneme od nedostatečné metodologie, která neumožňuje její zpracování, do práce vlastně nepatří - není nikterak ukotvena v teoretické části. Další problém s touto výzkumnou otázkou mám také proto, že je velmi vágní. Co je to hospitalizace? Jaký by měla mít konkrétněji vztah ke sledované proměnné - emočně regulativním strategiím?

Výzkumná otázka 3: Má ranní komunita s prvky základní praxe všímavosti vliv na subjektivní vnímání? Zde opět vnímám jako zásadní problém absenci kontrolní skupiny. Mimo to považuji také za problematické, že nebyla nikterak kvantifikována a do analýzy zařazena četnost, s jakou se pacienti

zúčastnili komunit zaměřených na všímavost (pochopil jsem, že pro zařazení do výzkumného souboru stačilo, aby se pacient komunity zúčastnil alespoň jednou). Tím opět, jiným způsobem než u předchozí otázky, vyvstává problém vágnosti.

Za méně závažnou, ale stále problematickou (případně hodnou rozsáhlejšího komentáře v teoretické části) považuji také skutečnost, že výzkumný vzorek je stran diagnóz velmi heterogenní. V základu dg. okruhy dle MKN považuji za minimum pro vymezení smysluplné výzkumné skupiny. Pokud je to stran sledovaných proměnných jinak (jsou nezávislé na jednotlivých diagnózách), měl to autor rozebrat v teoretické části. Opět i zde se vyjevuje vágnost, resp. slabá strukturovanost práce. Autor mohl tuto heterogenitu, když už nemá k dispozici kontrolní skupinu, smysluplně využít pro účely meziskupinových srovnání ve sledovaných proměnných - postavit výzkumné otázky jinak než způsobem, jakým to udělal.

Velmi kvalitní je statistické zpracování dat, které vyčnívá nad ostatními aspekty práce (a také je nadprůměrné vzhledem k běžné úrovni studentských diplomových prací), avšak vzhledem k metodologickým nedostatkům je výstup velmi omezené relevance.

Celkově

Celkově je práce špatně strukturovaná - autor nedokáže dostatečně zvýraznit podstatné informace a minimalizovat či oddělit ty nepodstatné, jak je zvykem ve výzkumných publikacích. Práce je tak nepřehledná a čtenář musí vynakládat sám velké úsilí, aby se v ní zorientoval - například některé stěžejní informace stran výzkumného souboru jsou rozesety napříč metodologickou částí. V kapitole Limity a doporučení řeší autor věci, které jsou vzhledem k stěžejním limitům práce podružné, atp. Téma, které si autor vybral je jistě zajímavé a potenciálně přínosné, nicméně způsob jeho zpracování považuji za velmi problematický jak po metodologické stránce, tak po stránce formální.

Přes veškeré výhrady tedy doporučuji práci k obhajobě a navrhuji klasifikaci dobře, ale konkrétně bude záviset na průběhu obhajoby.

V Praze 22. 5. 2022

PhDr. Jiří Michalec, Ph.D.